

Як бачимо, одна й та ж ситуація оцінюється вихователями по-різному і пояснення співставляється за різними нормами. Що є справедливим для одного вчителя, то може стати несправедливим для іншого. Нормою справедливості або несправедливості може стати лише об'єктивна правда, яка в першу чергу залежить від уміння вчителя глибоко розуміти внутрішній світ свого вихованця і по-справжньому любити його.

Отже, підсумовуючи результати опитування вчителів, можна зробити наступний висновок: тільки 24,3% педагоги розуміють (частково) суть поняття «справедливість» та у змозі назвати складові цієї категорії, а в окремих випадках вони слабо диференціюють значення «справедливий» і «несправедливий». Норми (критерії), за якими вони оцінюють відносини учнів між собою і власне своє справедливе або несправедливе ставлення до них, є розмитими. Така ситуація потребує подальшої просвітницької та корекційної роботи серед учителів та учнів.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. Виховання особистості / І.Д.Бех. – Т. 3.
2. Острогорский А.Н. Педагогические экскурсии в область литературы / А.Н. Острогорский. – М., 1897.
3. Ліпушко О. Яременко В. Новий словник української мови / О.Ліпушко, В.Яременко. – Т 3.
4. Сухомлинский В.А. О воспитании / Сост. и авт. вступ. очерков С.Соловейчик. – 4-е изд. – М.: Политиздат, 1982.

*О.В. Ганчук,
асистент,
Криворізький ДПУ*

ОРГАНІЗАЦІЯ ГРУПОВОЇ РОБОТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ГЕОГРАФІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

У статті розглянуті проблеми організації групової роботи на заняттях з географічних дисциплін.

Ключові слова: групова робота, організація, керівництво.

В статье рассмотрены проблемы организации групповой работы на занятиях с географических дисциплин.

Ключевые слова: групповая работа, организация, руководство.

In article problems of the organization of group work on occupations from geographical disciplines are considered.

Key words: group work, organization.

Постановка проблеми. У національній програмі "Освіта. Україна XXI століття", державній програмі "Концепція педагогічної освіти" зазначається, що основна мета української системи освіти – створити умови для розвитку й самореалізації кожної особистості, сформувати покоління особистостей, здатних навчатися упродовж усього життя. Особливої актуальності набуває проблема формування пізнавальної діяльності студентів у системі ефективної організації групової роботи під час навчальних екскурсій. У вищій школі мають бути створені максимально сприятливі умови для прояву та розвитку пізнавальної діяльності майбутніх фахівців. Відтак необхідно змінити організацію проведення навчальних екскурсій з географії, внести нові ефективні умови, удосконалену етапність екскурсій з використанням новітніх технологій у навчанні географії. Вона розглядається в роботах педагогів, психологів, методистів. Так, у педагогіці даній проблемі присвячені роботи А.Н.Алексюка, Л.П. Аристової, Ю.К. Бабанського, М.А.Данилова, В.П.Корнеєва, В.І. Лозової, І.Я. Лернера, М.І. Махмутова, М.М.Скаткіна, А.І.Сологуба, О.І.Пометун, І.Ф. Харламова, Т.І. Шамової, Г.І. Щукіної та інших учених. Психологічні аспекти цієї проблеми розглядаються в працях Л.С. Виготського, В.В. Давидова, А.Н. Леонтьєва, С.Д. Максимової, І.Ф. Талізної та інших учених. Але разом з тим проблема формування пізнавальної діяльності студентів є не досить розробленою, та в наявності сучасної вищої школи існують протиріччя: між індивідуальним характером засвоєння знань і фронтальною формою навчання; між потребою в діяльності і недостатнім рівнем пізнавальної активності та самостійності студентів; чіткою регламентацією структури групової роботи у ході екскурсії й необхідністю ефективно формувати пізнавальну діяльність студентів при проведенні екскурсії з географії.

Розв'язання означених протиріч вимагає нових підходів до організації групової роботи у вищій школі, удосконалення екскурсії як однієї з форм навчання, впровадження в практику ефективних технологій, які сприятимуть розвитку пізнавальної діяльності та індивідуальних особливостей майбутніх фахівців.

Мета статті. Розглянути різні підходи до організації групової роботи учнів та студентів.

Отримані результати. По П.М. Керженцеву, організувати – значить поєднувати людей для виконання окремої роботи. На його думку, поняття «організація» може мати різний сенс: організація як сформований осередок людей, як об'єднання людей для виконання певної роботи і як початок, перший етап організаторської діяльності.

Між поняттям “управління” та “керівництво” існує, як ми вважаємо, своєрідний зв'язок: з одного боку, управління містить у собі керівництво як суб'єктивний компонент, а з іншого – воно саме є змістом керівництва, оскільки, на думку О.Л.Свенцицького, управління здійснюється людьми (людиною) щодо інших людей.

Аналіз соціально-психологічної літератури показує, що у вітчизняній та зарубіжній літературі існує два основні підходи щодо розуміння суті керівництва. У відповідності до першого підходу (Є.С. Березняк, О.Л. Свенцицький, Н.Л. Коломійський) поняття “керівництво” здебільшого використовується як синонім поняття “управління”, тобто між ними не вбачається суттєвої різниці.

Представники другого підходу (І.С. Гічан, Г.М. Котляревський, М.Х. Мескон, М. Альберт, Ф. Хедоурі, Л.М. Карамушка) розглядають керівництво як один із центральних, “командних”, найбільш “психологічних” елементів управління. Такий підхід виступає основою для розуміння керівництва як процесу налагодження міжособистісних стосунків із підлеглими, здійснення на них особистісного впливу з метою досягнення управлінських цілей. Тобто, поняття “керівництво” у даному випадку за своїм змістом є більш вузьким, порівняно з поняттям “управління”.

Апробація результатів була проведена в Криворізькому державному педагогічному університеті (географічний факультет) та гімназії № 95 м. Кривого Рогу.

У результаті педагогічного експерименту було визначено оптимальну кількість учасників у групі – п'ять-шість осіб. Таким чином, наше дослідження співпадає з дослідженнями Л.Покась у питаннях організації групової роботи щодо оптимальної кількості учасників в групі. Дана кількість учасників групи зумовлена наступними чинниками.

1. Група такого кількісного складу не буде розпадатися на підгрупи і спроможна діяти як монолітний орган самоврядування.

2. Навчальна група у складі п'яти-шести осіб дає можливість:
– провести усне опитування всіх його учасників;

- опрацювати достатню кількість інформаційного та картографічного матеріалу, схем, щоб досягти успіху та отримати задоволення від спільної роботи;
- здійснити взаємоконтроль засвоєння навчального матеріалу й оцінювання результатів групової роботи;
- виявити індивідуальні показники ефективності навчання (продуктивність роботи і активність учнів) у вирішенні групових завдань.

3. Навчальна група учнів у такому складі здатна розвинути високий рівень інтеграції індивідуальних зусиль, уміння слухати; продемонструвати мобільність, толерантність і співпереживання; сформувати навички організованої співпраці; максимально збільшити активність, не порушуючи дисциплінарного порядку на уроці; стимулювати вільний обмін думками і контролювати внесок кожного у вирішення поставленого групі завдання.

4. Такий кількісний склад навчальних груп дає змогу ізольовано, компактно розмістити групи в типовій класній кімнаті, зважаючи на те, що створення необхідних психолого-педагогічних умов для самореалізації дитини – це пріоритетне завдання групової форми навчання.

5. Непарна кількість учасників групи має змогу:

- вирішити конфліктну ситуацію методом голосування, якщо виникає неузгодженість під час розв'язування завдання;
- встановити приблизно однаковий темп роботи для всіх учасників групи;
- організувати повноцінне обговорення у групі, раціонально використовуючи відведений для цього час.

6. За такого кількісного складу навчальних груп учителю легше задіяти одночасно всі групи і кожного учня й контролювати їхню діяльність [3].

Як показує досвід (вчителі географії м. Кривий Ріг гімназія № 95 Коргут І.В., Гавриленко Л.І.), найбільш ефективним є застосування групової форми діяльності учнів основної школи на семінарських заняттях, для виконання практичної роботи і організації нестандартних форм навчання з географії.

Навчальну діяльність школярів усередині групи можна організувати у такий спосіб: лідер (консультант) зачитує запитання, група заслуховує відповіді кожного учасника групи, підсумовується

інформація, зібрана групою, і спільна думка занотовується до зошитів. Приблизно через 15-20 хвилини біля настінної карти світу звітують учасникам першої, другої і третьої груп, які провели дослідження. Їхні відповіді уважно слухають та доповнюють своєю науково-пошуковою інформацією учасники четвертої та п'ятої груп. Інші учні класу слідкують за виступами, відшуковують названі географічні об'єкти в атласі та наносять їх назви на контурну карту.

Такий підхід до організації групової діяльності дає змогу вчителеві максимально мобілізувати сили, увагу учнів на вирішення практичних завдань уроку, мотивувати їх до навчання, здійснювати контроль за процесом засвоєння матеріалу.

Організація групової роботи у вищій школі.

Ми вважаємо, що, організовуючи у вищій школі навчальний процес та перевірку рівня засвоєння студентами знань, умінь і навичок, необхідно виходити з того, що студент може засвоювати навчальний матеріал на різних рівнях навчання, які визначаються цілою низкою чинників, і, в кінцевому рахунку, це буде визначати рівень його навченості.

Первинна група – це група людей, члени якої об'єднані спільною діяльністю, знаходяться між собою у прямому особистому контакті, що є основою для виникнення між ними системи міжособистісних відносин.

Колектив – це вища форма групового розвитку, група об'єднаних загальними цілями, задачами людей, що досягла в процесі соціально значимої спільної діяльності високого рівня розвитку.

Групова форма навчальної роботи – яскравий приклад ефективного поєднання психології і педагогіки. Нині відомі такі групові форми навчальної роботи, як гуманно-особистісна технологія Ш. Амонашвілі (система малих груп), технологія проблемного навчання Д. Дьюї (групова робота над проблемою), технологія рівневої диференціації навчання на основі обов'язкових результатів В. Фірсова, робота малими групами А. Ривіна та В. Дьяченка, технологія розвивального навчання А. Занкова, Д. Ельконіна, В. Давидова

Групові форми роботи на заняттях географії та при проведенні навчальних екскурсій.

Групова форма дозволяє вирішити комплекс задач і перш за все:

- підвищити інтенсифікацію заняття;
- розвивати самостійність студентів, їх самоврядування;
- сприяти поглибленому засвоєнню програмного матеріалу;
- відпрацювати комплекс практичних умінь і навиків.

Кінцеві цілі групової форми роботи можна визначити так:

- а) навчальна – отримати знання за найбільш короткий термін пере розподілення матеріалу окремих тем курсів;
- б) виховна – сприяти згуртуванню колективу, вирівнюванню знань студентів;
- в) розвивальна – відпрацювати практичні уміння, які вимагаються програмою [1].

Висновки. Групова навчальна діяльність виконує й організаційну функцію. Полягає вона в тому, що студенти вчаться розподіляти обов'язки, вчаться спілкуванню один з одним, розв'язують конфлікти, що виникають у спільній діяльності. В груповій роботі студенти бере на себе функції лідера і виконує дорослі види діяльності.

У психолого-педагогічній літературі немає єдиного підходу до визначення групової пізнавальної діяльності. На нашу думку, групова пізнавальна діяльність – це форма організації навчання в групах студентів, об'єднаних загальною пізнавальною метою при проведенні навчальних екскурсій при керівництві викладачем і в співпраці зі студентами.

Список використаних джерел

1. Групповые формы работы на уроках географии /Вороцов А.Б./География в школе. – 1998. -№4. – С.42-47.
2. Мангутов Н.С. Организатор и организаторская деятельность./ Н.С.Мангутов, Л.И.Уманский – ЛД.: ЛГУ. 1975. -312 с.
3. Організація групової діяльності на уроках географії/ Л.Покась// Красзнавство.Географія.Туризм. – 2006. № 42. – С.10-11.
4. Шакуров Р.Х. Социально-психологические основы управления; руководитель и педагогический коллектив./ Р.Х.Шакуров – М.:Просвещение, 1990. – 208 с.